

*Old Russian timber architecture: Parts of the whole***izvleček**

Rusija je dežela lesa, zato kultura pri njegovem oblikovanju ni slučaj. Vedno so spoštovali znanje prednikov, ki so ga nadgrajevali z napredkom. Bistvo pa je skladnost uporabe in lepote, funkcije in estetike.

Osnova konstrukcije ruske izbe je srub, kladna zveza netesanih brun. Les se stara sam, zato je ruski arhitekturi vsaka površinska obdelava tuja.

Konstrukcija ruske izbe sloni na velikih okroglih kamnih, ki predstavljajo temelj. Vogal lesene stene je izveden s preklpom ali pa je izklesan v ravni, zaprti spoj. Dekoracija je rezultat konstrukcije in je pomemben del kulture. V ruski arhitekturi predstavlja ravna črta hudičjevo delo, saj je v naravi ne najdemo.

Les so sekali pozimi, ko je bilo sokov v njem malo, debela pa so podirali v mehko ali v trdno smer: bor, smreko in hrast proti severu (trdna smer), trepetliko in brezo na jug, v mehko smer. Tudi začetek del so ravnali po mesecu, vedno ob mladi luni. Vračeverje pa ima tudi povsem realno osnovo: preden so stopili v novo hišo, so vanjo spustili mačko ali petelina (če se le ima kaj zgoditi, naj se njima).

Konstrukcija ima osnove v povsem tehničnem obnašanju materiala: deske, tudi bruna, so polagali izmenično po dolžini, da so dobili enakomerno konstrukcijo (saj je drevo debelejšje pri tleh). Pa še izkoristek lesa je večji, če so uporabili zgornji del korenin: temu delu so rekli "kokore" ali kokoši.

Tradicija, izraba možnosti in uporabnost so elementi oblikovanja ruske lesene arhitekture, ki ob konstrukciji (tudi z vračami) vnaša predvsem estetiko, oboje pa zaokrožuje skladno lepoto, ki je plod človekovih rok.

ključne besede:

les, lesena arhitektura, Rusija, drevo, deblo, tram, deska, uporabnost, vrače, lunin cikel, staranje, kultura

abstract

Russia is a land of wood; therefore culture in its design is no accident. Knowledge passed on from ancestors was always respected and complemented with innovation. The essence is nevertheless in harmonious use and beauty, function and aesthetics.

The basic construction of the Russian izba is the srub, timber joint of uncut logs. Wood as such ages, thus any surface treatment is foreign to Russian architecture.

The izba's structure starts from large round stones, which are its foundation. In wooden walls the corner is done by overlapping or chiselled into a straight, closed joint. Decoration follows the structure and is an important part of the culture; since straight lines don't exist in nature; in Russian architecture they are considered the work of the devil.

Trees were felled during the winter, when they are devoid of juices. Timber was felled in the soft or hard direction: pine, spruce and oak to the North (hard direction), poplar and birch to the South (soft direction). Even initiation of work was lead by the moon, always beginning at the young moon.

The structure is based on technical behaviour of the materials. Even the usage of wood is better if they used the upper parts of the roots: this part was called "kokore" or chickens.

In Russian timber architecture tradition, use of possibilities and utility are elements of design, which besides the structure (even with sorcery) mainly brings aesthetics, while joining the two into harmonious beauty - a manmade product.

key words:

timber, timber architecture, Russia, tree, trunk, beam, plank, utility, superstition, lunar cycle, ageing, culture

Rusija je dežela lesa. Iz lesa si je ruski človek gradil hiše in mesta, ograjena z utrdbenimi zidovi in stolpi, postavljali je lesene cerkve in znal narediti skoraj vse, kar je bilo nujno potrebno v gospodinjstvu: od žlice do sprehajalne palice. Temelji staroruske arhitekture so konstrukcijskega izvora. Vsaka generacija in vsaka regionalna skupina pa je dodala nekaj svojega, a tako, da ni odstopila od že utrjenega sistema.

Ljudje so zmeraj spoštovali znanje svojih prednikov, vendar se arhitektura ni nikoli ponavljala, naj je bila majhna ali velika. Oblike in konstrukcije so s časom postajale vedno bolj popolne, tako kot se je razvijalo tudi znanje naroda. Smisel pa je zmeraj ostajal isti: sozvočje uporabe in lepote. Enega brez drugega ni bilo nikoli.

Za koristno in lepo se je štel to, kar je spodbujalo duhovni razvoj človeka, približevanje absolutni resnici ali bogu (resnica = bog). Tudi pojma svoboda in sreča človeštva sta bila vedno povezana s to resnico.

Priča teh trdnih tradicij je že tisočletja ruska ljudska hiša, t.i. izba. O tem ne govori samo njena konstrukcija, organizacija tlorisa in notranje oblikovanje, ampak arhitektura, v kateri je zgrajen vsak njen detajl.

Osnova konstrukcije ruske izbe je brunarica (sруб), ki je zložena iz netesanih debel. Najbolj pogost material za njeno izdelavo je bil bor, ker je "toplejši na dotik" in "lažji". V Sibiriji in v severovzhodnem delu Rusije so spodnje vence raje izdelovali iz macesnovega lesa, ki ga je tam v izobilju. Macesen je zelo trden gradbeni material, ki skoraj ne gnije. Desetletja ali celo stoletja po izgradnji hiše ni bilo potrebe za zamenjavo spodnjih vencev, pri uporabi bora pa je bilo to treba storiti že po petnajstih do dvajsetih letih.

Brunarica v staroruski leseni gradnji ni služila samo kot konstrukcijska osnova. Že neopažena lesena konstrukcija je lepa sama po sebi. Je najbolj barvita in tipična posebnost lesene

arhitekture, posebno ruske izbe. Kakršnakoli obdelava brunarice, ne glede na to, če gre za notranji ali zunajni omet, barvo, lesene deščice, tapete, platno ali kaj drugega, deluje zato kot tujek v staroruski tradiciji.

Hiše in cerkve, ki so jih gradili iz brun, tudi zelo velike, so ponavadi polagali na velike okrogle kamne, ki so služili za temelje. V osrednji Rusiji so na močvirnatih tleh v ta namen pogosto uporabljali smolnata bruna ali kratka debela. Manjše dvoriščne zgradbe so pogosto opirali na "noge" (lape) - šture, potegnjene iz zemlje, ki so bili postavljeni s koreninami navzdol. Tako se je pojavil tudi pravljični lik - izba na kurjih nogah, ki je bila zelo pogosta zgradba v stari Rusiji.

Debla brunarice so od znotraj gladko obtesali, na preklpkih pa so jih puščali okrogla. Izbrana in tesno skupaj položena bruna so ustvarjala zlatasto površino s tanko risbo lesnih vlaken. Ornament, ki se je ustvaril iz okroglih oblik debel na časih, je bil tudi simbol zaščite proti zlim duhovom. V starih časih je bila vsaka okrogla ali zaobljena oblika povezana z mitologijo o soncu, ki premaga temo ali pa simbol toka življenja. Od tod tudi izhaja valovita risba na starih ruskih ornamentih. V starih časih niso imeli ravnega stropa kot ga imamo danes. Bočni steni sta se naslanjali druga na drugo na vrhu hiše, tako je nastala streha dvokapnica, ki od znotraj ni bila prekrita. Tak zaključek na vrhu lesene hiše je imel tudi simboličen značaj neba, hiša je bila tako pod zaščito nebške moči.

Od zunaj so debela polagali na več načinov, najbolj razširjena pa sta bila dva: "v oblo" in "v lapo". V prvem primeru so bruna polagali tako, da so imela v vogalu preklp. V drugem, ki se je pojavil kasneje, so bruna obtesana tudi v vogalu - na zunaj je tako vogal čist in brez preklpov z ravnimi linijami.

Pri polaganju "v oblo" so vsako naslednje bruno polagali na predhodno, pri tem so v spodnjem brunu, v časih tudi v zgornjem, naredili zarezo - "časo". S tem so dosegli dvoje: največjo možno

Slika 1: Strehe lesenih čebul, cerkev v Kizhi. Dekoracija služi odvodu vode.
Coupolas of the Church of the Transfiguration in Kizhi.

tesnost pri zlaganju debel in dva vodna nosova v vertikalni smeri, ko so zarezo naredili v zgornjem od obeh debel.

Glede na naravne pogoje, količino padavin, kvaliteto gradbenega lesa in druge značilnosti posamezne regije, so se odločali kako in kje bodo naredili zareze (zgoraj ali spodaj: čaša ali vdolbina). Da so imele prednost brunarice, ki so bile narejene "v oblo" ne bomo posebej poudarjali. V stari Rusiji se je namreč ravna linija štela za hudičevo, ker je v naravi ni. Zato so, tudi takrat, ko so se odločili za drugo varianto, poskušali ohraniti "živo", valovito linijo.

Pri horizontalnem polaganju brun so upoštevali njihove naravne oblike. Ker je zgornji del debela tanjši od spodnjega, so debela polagali izmenično po dolžini. Tako je bila stena vedno ravna. Za brunarice so po možnosti zmeraj izbrali gladka ravna bruna podobne debeline. Pri gradnji hiš so uporabljali močan bor, ki je rasel na suhih višavskih področjih. To so bila stara drevesa z ravnim deblom ter drobno in trdno strukturo lesa. Izbira debel je bila zelo natančna. Pazili so, da debela niso bila ukrivljena in razvejana, deblo je moralo imeti fino teksturo in obliko. Pazili so tudi na energijo dreves. To, da ima vsako drevo svojo, je že zdavnaj dokazano in naši predniki so to zelo dobro vedeli.

Les so sekali pozno jeseni ali pozimi, takrat ko so drevesni sokovi umirili svoj tok in so bila debela suha in prepojena s smolo. Iz gozda so les odvažali na saneh. Običaj je bil, da so sekali drevesa ob mladi luni in v določeno smer: bore, smreke in hraste - v "trdno smer", na sever ali vzhod, trepetliko ali brezo pa - v "mehko smer". Lahko rečemo, da je bilo tovrstnih običajev veliko in so se prepletali z lokalno tradicijo.

Dolžina debel pri gradnji hiš ponavadi ni presegala 8-10 metrov. Z daljšimi debli je bilo težko delati in tudi razlike v premeru vzdolž debela so bile prevelike. Po dolžini niso debel nikoli spajali. To so lahko naredili le v primeru gradnje prostorov za gospodinjstvo, in samo takrat, ko je zmanjkovalo gradbenega materiala.

V starih časih so celo manjše kmečke izbe izgledale zelo "trdno" zahvaljujoč velikemu premeru debel, iz katerih so bile izdelane. V glavnem so ti znašali od 30 do 50 centimetrov. Ko so se začeli krčiti ruski gozdovi, se je manjšala tudi velikost (in

Slika 2: Pričelini, dekorirane zažagane deske kot zaključek strehe. Primeri so v Kareliji, Arhangelski in v Irkutsku.
Prichelinas of the houses. Karelia, Archangel and Irkutsk Provinces.

pomen) bivalnih hiš. V Sibiriji je bilo včasih mogoče srečati kakšno veliko hišo, ki je bila zgrajena iz macesnovih hlodov premera osemdeset do devetdeset centimetrov. Takrat je bila vsa izba zložena samo iz 8 - 9 vencev!

Preden so postavili hišo, so blagoslovili mesto, kjer bo stala. Z gradnjo so poskušali pričeti ob mladi luni. Blagoslovili so tudi prvi venec, nato pa še vso hišo. V nov dom so se preselili ponoči in ob polni luni. Tudi domače živali so preselili ponoči. Preden so stopili v novo hišo, so pred sabo spustili petelina ali mačko; če se že mora zgoditi nesreča, naj doleti žival. "Srečni" dnevi za vselitev so bili tudi posebni pravoslavni prazniki. Vedno pa ni uspelo zaključiti gradnje pred začetkom zime, saj so kmete včasih zadržala poljska dela. Pozimi, ko so imeli veliko prostega časa, so se ukvarjali z notranjo obdelavo. V vseh svojih gorjeh in radostih, pri delu in počitku, so bili ljudje povezani z bogom - z naravo.

Še iz starih časov je bil v Rusiji zelo razširjen kult lesa, čaščenje njegove obdelave. Podoba Sergija Radonežskega - "svetnika-mizarja" je še posebej poudarjala značilnost te mizarske umetnosti v stari Rusiji. Značilno je bilo tudi to, da Radonežskij ni prišel iz Kijeva, Grčije ali z juga, ampak se je rodil in živel v gozdu na severu Rusije. Tam se je tudi izšolal za mizarja.

Če bi pozorno pogledali na katerokoli rusko izbo, bi videli, da je strešna konstrukcija nežebljena - (samcova). Osnova te konstrukcije so debela - slege, ki so položena v vzdolžni osi lesene hiše. Kritina takih streh je bila od davnega v gozdnatih pokrajinah Rusije narejena iz tesanih desk dolžine približno dva metra. Šele v 19. stoletju, ko je tako dolg les pripravljen iz celega debela postal drag, so se v centralnem delu Rusije razširile kritine iz skodel. Skodle so ponavadi klali iz trepetlike. Pri tem tipu kritine so že potrebovali žeblje. V starih časih pri gradnji lesenih hiš žebeljev niso uporabljali, za utrditev spojev so namesto njih uporabljali lesene kline, podobne spoje so uporabljali tudi pri gradnji rečnih čolnov. V teh časih je uporaba žebeljev štela za manj vredno.

Zgornji deli prečnih brunastih sten so se imenovali *samci* ali *posomi*, bili so podobni frontonom na kamnitih zgradbah in omejeni z dvema odkapoma strehe. Vanje so ponavadi vstavljali debela - slege. Na najvišjem delu strehe pod stičiščem kritine je stala slemenska slega. Tako so se ustvarili horizontalni špirovci, na katere so kasneje položili kalano kritino (skodle).

Tesane deske za kritino so imele svoje lastnosti. Njihova debelina je bila 7 do 8 centimetrov, širina pa približno 25 do 40 centimetrov. Po svoji vzdolžni osi so imele te deske različno širino, ravno tako kot hlodi, iz katerih so bile narejene. Zato so tudi pri polaganju kritine upoštevali obratni vrstni red v dolžini. Da so dosegli najboljši učinek pri odvajanju vode, so v deskah ob zgornjem koncu naredili vdolbino, ob kraju in po sredini pa vzdolžne ozke zareze. Kritina je bila velikokrat narejena dvoslojno, včasih celo troslojno, obdelovali pa so le spodnje deske v vzdolžni smeri.

Slika 3: Leseni kapitel: razširitev oprijemališča stebra v zarezano križno zvezo dveh leg.
Khanty store-house.

Pri pripravi in polaganju strešnega lesa so mizarji vedno upoštevali njegove naravne fizične lastnosti. Tako so pri ročni pripravi lesa vedno odstranili sredico - najslabši del debla, ki je bil pogosto izpostavljen gnitju in razpokanju. Upoštevali so, da se pri naravnem sušenju lesa deske upognejo. V tem primeru pride do upogiba desk prečno na letnice, kar so upoštevali pri polaganju kritine. Posebej je treba omeniti, da so lastnosti, v starih časih narejenih tesanih desk: spreminjajoča se širina, hrapava površina in neravne linije stikov dajale svoj pečat sami kritini. Kvalitetni izvedbi je bila tako dodana posebna izrazita estetika.

Da so se izognili prepuščanju vode, so med dva sloja tesanih desk namestili liste brezinega lubja - "skale". Tako je sloj spodnjih desk dobil ime "podskalniki". Brezino lubje so zbirali na začetku leta, ko je v gozdu cvetel šipek. Lubje je bilo takrat prepojeno s spomladanskimi sokovi, gibko in neprepustno za vodo.

Spodaj so strešni les podpirali s "potoki" ali "vodopusk", ki so stali na ukrivljenih "kokoših" (ali kokorah) - deblih mladih smrek, ki so bila posekana skupaj z zgornjim delom korenin. Kokoši so polagali prečno na podstrešne slege v posebej za to narejene utore. Njihova oblika je bila resnično podobna kokoši. Tako so brez posebne obdelave in okraševanja izkoristili njihovo naravno lepoto.

V različnih delih Rusije so po svoje oblikovali kokoši in imeli svoj način obdelave. V vsaki vasi so ti detajli imeli svoj pomen. Pri nežebeljani kritini so kokoši podpirale potoke, na katere so oprli tesano kritino. Obstajata dve osnovni vrsti potokov. Prvi je deblo z vzdolžnim žlebom, ki istočasno podpira spodnje konce tesanih desk in odvaja vodo. Drugi pa je bruno, ki samo podpira kritino, voda pa ne odteka ob straneh kritine, ampak po vsej širini. Okrogli potoki so narejeni iz celega bruna in oblikovani v žleb, ob koncih pa zaključeni z vodotečniki v smeri proti tlom. Skupaj s kokošmi so razbijali monotonost velikih strešnih površin. Takšni potoki so vedno imeli minimalen naklon, ki pa je zadoščal, da voda ni zastajala v njem. Zelo pogosto so za izdelavo potoka uporabili dva debli, ki so ju staknili na sredi strehe in vsako nagnili v svojo smer.

Med starimi tesanimi kritinami obstaja veliko takih, ki nimajo potokov in kokoši. Njihova posebnost je nazobčan rob strehe. Ta rob ustvarjajo posebej v konico oblikovani konci zgornjih in

Slika 4: Kašče v vasi Konima. Strešna konstrukcija s slemenskim tramom: šelomom (slov. šlemom), ki tesni vzdolžne deske, ležeče na legah.
Barns in the Village of Khornima, 1973.

spodnjih strešnih desk. Tak nazobčan rob se velikokrat pojavi na strehah cerkva in kapelic v različnih mestih. Tako obdelavo lahko vidimo na cerkvenih čebulah, strehah, ob zunajnih robovih sten, na oltarjih, vratih, galerijah ... Nazobčan rob so uporabili tudi na dvokapnicah, nad vhodom na pokopališče, na nadstreških obcestnih znamenjih in celo na križih grobov. Ta pojav ni značilen le v severnih delih Rusije in v Sibiriji, ampak tudi v Jakutiji, kjer je stal Alazejski tabor. Razen tega je koničasta oblika simbol zaščite, ki v krščansko arhitekturo pride iz barbarskih časov. Bila je priljubljena med ljudmi, tako da so z njo okraševali lesene ograje. Na začetku osemdesetih let prejšnjega stoletja so podobno konstrukcijo odkrili v naseljenem predelu mesta Jakutsk. Našli so ga tudi v Moskovski regiji in blizu mesta Serpuhov. V obeh primerih je bil ta ornament zelo shematičen in ni bilo zaslediti natančnosti, ki jo srečamo na starih ruskih spomenikih.

Oblikovanje detajlov kritine je najbolj izraženo v čelnem zaključku "šeloma" (ali ohlupnja) iz tesanega bruna, s katerim so pokrivali zgornje stike kritine. Tak zaključek je ponavadi oblikovan v alegorično obliko konjske glave ali konjička. Konjički so velikokrat zelo različno oblikovani. Strešni zaključki so bili ponekod tudi strogo oblikovani, brez posebne dekoracije. Včasih, posebej v Sibiriji, so te čelne ploskve, ali vsaj eno njih, okraševali z izrezanim geometričnim ornamentom. Vendar je v Rusiji prav konj najstarejša oblika te krasitve.

Za ohlupenj na strehi hiše so vedno izbrali masiven les, tak, ki je izrazito razširjen na spodnjem koncu. Iz njega so izrezovali konjička. Tako bruno je zaradi lastne teže tesno stiskalo strešne deske in zagotavljalo stabilnost ohlupnju. Takrat, ko njegova teža ni zadoščala, da se ne bi šelom premaknil v stran, so ga pritrdili h konevoj slegi z lesenimi čepi, pirojami, ki so bili ob zgornji strani okrašeni s posebnim ornamentom. Če pa za ohlupenj niso mogli najti zadostnega debla, so konjička ali drugo simboliko izrezali posebej in nato zelo natančno pritrdili na ohlupenj.

Konj na ruski izbi je simbol trdnosti in blaginje. Različna stara ljudstva, tudi slovanska, so povezovala kult sonca s kultom konja. Ni naključje, da je v ruskih pravljicah konj predstavlja ogenj. V starih ruskih obredih je imel konj vedno vodilno vlogo. Dodati pa je treba tudi to, da se v mitologiji večine indoevropskih ljudstev konj povezuje s svetlobo in s soncem samim.

Stari Germani in Slovani so verjeli, da konjska glava varuje človeka pred vsemi nesrečami in boleznimi. V staroruskem jeziku beseda "konj" pomeni začetek in istočasno mejo nečesa. Verjetno od tu izvira tudi povezava sonca s kultom konja. Tej povezavi

lahko sledimo v simboličnih ornamentih, s katerimi je okrašena ruska izba. Sončni kult lahko zasledimo v slikah dvojnega konja, ki jih lahko vidimo ne samo na strehah hiš, ampak tudi na različnih gospodinskih stvareh. Stari Slovani so povezovali konja dvojčka s spomladanskim in jesenskim soncem - vzhajajočim in zahajajočim. Konj na vrhu hiše je spremljal človeka skozi vse življenje. V Rusiji je konj še vedno simbol sreče.

Pod slemenom strehe in med čelnima odkapoma, so bile deske (pričeline), ki so pokrivalle konce strešnih brun in so bile ponavadi okrašene z izrezanim ornamentom, ki so ščitili konce sleg ali brun. Mesto, kjer sta se deski križali, je bilo okrašeno z izrezanim soncem. Zahajoče in vzhajajoče sonce je bilo izrezano tudi na koncih "pričelin".

Arhitekturno obliko izbe so dopolnjevala krilca. Obstaja veliko arhitekturnih oblik le-teh, vendar vse lahko razvrstimo v tri do štiri konstrukcijske skupine. Najbolj enostaven tip krilc je lesen podest pred vhodom, ki je dvignjen nad zemljo za dve ali tri stopnice in je pokrit z dvokapnim nadstreškom. Ta tip je zelo razširjen. Krilca so velikokrat okrašena z izrezanim ornamentom. Visoka krilca, dvignjena nad zemljo so morda bolj slikovita. V nasprotju s cerkvenimi vhodi so zelo redko dvostranska (s stopnicami ob obeh straneh vhodnih vrat) in s podestom - (rundukom) spredaj. Odvisno od konstrukcije (kako je bil podprt podest pred vhodom) lahko ločimo tri tipe "krilc": viseče, stoječe in ležeče. Pri visečih krilcih nosijo "runduk" "kronštejni", stopnice pa so zarezane v nagnjene deske - "kosouri", ki so pritrjene v steno izbe. Stoječa "krilca" se ločijo od visečih tako, da nosijo "runduk" stebri (ali le en masiven steber). Ležeča pa so taka, da se opirajo na posebno ležišče. Oblika detajlov krilc in njihovih fasad je bila velikokrat določena s konstrukcijo zgornjega in spodnjega podesta ter dimenzijami in tipom krilc. Stebri so bili kvadratnega preseka, okrogli ali osemkotni. Izrezan ornament na njih je bil osnovan na principu poudarkov in drobne risbe. Ravni in geometrični oblik ni bilo.

Različni elementi v svojih dimenzijah in oblikah izbe, tako kot so tudi njihovi detajli, so izhajali iz tradicionalnega načina gradnje in oblikovanja, ki je bil določen ne samo za hiše, ampak tudi za manjše in večje zgradbe. Tako so se izoblikovali celota, stil in lepota, ki so jo oblikovale, ustvarile človekove roke.

Slika 5: Lesena cerkev v Zašiversku. Severna fasada, rekonstrukcija.
*The Church of the Saviour of the Transfiguration in Zashiversk.
Northern facade. Reconstruction.*

Slovarček izvornih ruskih izrazov:

pripravil urednik

čša: zarez, žleb, vdolbina čašaste oblike

fronton: kamnit zatrej

izba: hiša (vernakularne arhitekture)

jazičnik: pogan

kalana kritina: skodle

klin, leseni: podolgasti leseni čep, moznik, klin

kokora: kokoš (deblo z razširjenim delom začetka korenin - detajl je tako imenovan zaradi oblike, sličnosti)

kokoš: kokora

konevaja slega: sleme, konjok - slemenski tram, "konjski tram", deblo z izoblikovanim konjem

konj: konj, dobro znamenje, v prenesenem pomenu "začetek" ali "meja, razmejitve"

konjiček: pri strehi dekoriran zaključek slemenske letve vrh zatreja, oblika konja

kosour: stranska, nosilna deska, v katero so zarezane stopnice, tetiva

krilco: vhodni podest, nastopna ploščad, navadno pokrit

kronštejn: korbel, previsni nosilec, nosilna konzola

lapa: taca, šapa, v prenesenem pomenu podstavka

leseni klin: podolgasti leseni čep, moznik, klin

luna, mlada: luna, ki se vzpenja, prvi krajec (D)

luna, polna: polna luna (v prenesenem pomenu: noč, a svetla)

mehka smer: proti jugu ali na zahod (v prenesenem pomenu toplo)

mlada luna: luna, ki se vzpenja, prvi krajec (D)

ohlupenj: sleme, slemenska letva. Ohlupenj je izdolbljen hlood, s katerim so prekrivali stik strešne kritine. Za "konjiček" so uporabljali debelejši konec debla

piroja: podolgasti leseni čep, moznik, klin

podskalnik: lubje breze, material (kot izolacija)

polna luna: polna luna (v prenesenem pomenu: noč, a svetla)

posom: lesen zatrej

potok: odvod vode

pričelina: zaključna letva strešine (navadno izrezljana), zaključek letev, obroba zatreja

Radonežskij, Sergij: svetnik, mizar, zasnoval je Troice - Sergijev samostan

ravna linija: v prenesenem pomenu hudičevo delo

runduk: nastopna ploščad s tramovi

samec: lesen zatrej

skala: brezino lubje (kot izolacija)

slega: lega, horizontalno deblo, tudi (neobdelan) tram

srb: lesena hiša v kladni zvezi

šlom: ohlupenj, sleme, slemenska letva, ime je dobilo po čeladi, šlemu

trdna smer: proti severu ali vzhodu (v prenesenem pomenu hladno)

v lapo: (gradnja) kladna zveza s poravnanimi robovi

v oblo: (gradnja) kladna zveza s preklopi

valovita linija: v prenesenem pomenu humano, človeško

vodopusk: potok, odvod vode

vodotečnik: odtok, detajl izpusta, včasih posebej oblikovan

začetek: v prenesenem pomenu: "konj"

žebelj: žebelj

živa linija: v prenesenem pomenu humano, človeško, dobesedno "živo"

Viri in literatura

Opolovnikov, A.V., Opolovnikova, E.A., *The Wooden Architecture of Russia*. Thames and Hudson, London.

Opolovnikov, A.V., Opolovnikova, E.A., 1998: *Drevniji Obdorsk (Old Obdorsk and Arctic Towns-Legends)*, OPOLO Moskva.

Opolovnikov, A.V., Opolovnikova, E.A., 2001: *Izbjanaja liturgija. (A book about Russian Izbjas)*, OPOLO Moskva.

Opolovnikov, A.V., Opolovnikova, E.A., *The Wooden Land of Irkutsk*, OPOLO Moscow.

Risbe: Aleksander V. Opolovnikov

prof dr Elena Aleksandrovna Opolovnikova
Mednarodna Akademija za arhitekturo, Moskva
opolov-firm@mtu-net.ru